

Ympäristölautakunnan kokous 16.12.2025

§ 39 ympäristölupa, Truck asema, Neste Markkinointi Oy / Matin ja Liisan asema
Diaarinumero 418/11.01.00/2025

Jätän ympäristölautakunnan päätöksestä eriävän mielipiteen. Perusteena on ympäristöluvasta valmistelemani kielteinen lupapäätösesitys ja siinä esitetyt perustelut:

Luvan myöntämisen edellytykset

Hakemuksessa esitetty polttonesteiden jakeluasema sijoittuu pohjaveden ja vedenottamon kannalta merkittävällä paikalla kuten edellä esitetyissä perusteluissa on todettu. Luvanhakija on esittänyt hakemuksessa suojaustoimenpiteitä ja arvioinut toimintaan liittyviä riskejä osin ristiriitaisiin tutkimustuloksiin nojaten. Esitetyillä toimilla riskejä voidaan vähentää mutta ei kuitenkaan täysin poistaa. YSL 17 §:n pohjaveden pilaamiskielto sisältää vaaran aiheuttamisen kiellon, eikä toiminnan tarvitse aiheuttaa konkreettista pilaantumista ollakseen pohjaveden pilaamiskiellon vastaista. Näin ollen jakeluaseman toimintaa ei voida järjestää ilman, että ei ennalta arvioiden aiheutuisi YSL 17 §:ssä tarkoitettua pohjaveden pilaamiskiellon vastaista seurausta. Pilaantumisriskiä lisäävät tässä tapauksessa jakeluaseman sijaintipaikan hydrogeologiset olosuhteet eli pohjaveden virtaussuunta jakeluasemalta vedenottamon suuntaan, jakeluaseman sijainti pohjavesialueen harjualueella ja erittäin hyvin vettä johtavalla vedenjohtavuusvyöhykkeellä sekä suunniteltujen suojarakenteiden sijainti lähellä pohjaveden pintaa. Näin ollen toiminnasta aiheutuu myös riski pohjaveden laadun heikkenemiselle pohjavesialueen keskeisellä osalla ja alueen veden hankinnalle. Lapinlahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan YSL 49 §:n mukaiset luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, joten hakemus hylätään.

Ympäristönsuojelulain 49 §:ssä säädetään luvan myöntämisen edellytyksistä. Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa muun muassa 1) terveyshaittaa; 3) 16–18 § mukaista kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella.

Ympäristönsuojelulain 11 § mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä. Toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon mm toiminnan 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski; 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle; 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta; 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus; 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 17 § mukaan ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua; 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (pohjaveden pilaamiskielto).

Ympäristönsuojelulain 20 § mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että: 1) menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (varovaisuus- ja huolellisuusperiaate).

Ympäristönsuojelulain 48 §:n mukaisesti ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Toiminta-alue

Kyseessä on niin sanotusti vanha jakeluasema. Neste Markkinointi Oy on harjoittanut jakeluasematoimintaa kyseisellä paikalla vuodesta 1992. Asemalla on tehty maaperää ja pohjavettä suojaavat KTM:n päätöksen 415/1998 mukaiset muutostyöt vuonna 2003, jolloin mm. polttoainesäiliöt on asennettu 2 mm paksuisen muovikaukalon sisään ja täyttö- ja jakelualue on suojattu muovitiivisteellä ja betonilaatalla. Lapinlahden ympäristölautakunta on myöntänyt toiminnalla ympäristöluvan 12.2.2002 ja lupaa on muutettu 7.1.2004.

Lupamääräykset on tarkastettu 16.4.2014 ja toiminnalle on myönnetty 10 vuoden määräaikainen lupa. Vuoden määräaikainen lupa on myönnetty 18.12.2024 § 63.

Pohjavesialueella on tehty useita pohjavesiselvityksiä. Geologian tutkimuslaitos (GTK) on tehnyt alueella geologisen rakennetutkimuksen ja pohjavesien virtausmallinnuksen, jotka on julkaistu vuonna 2017. Jakeluaseman kiinteistön maaperän ja pohjaveden nykytilaselvitys on valmistunut vuonna 2023. Tämän on tilannut Neste Markkinointi Oy. Lisäksi vuonna 2025 on valmistunut Neste Markkinointi Oy:n tilaamana Suomen Pohjavesitutkimus Oy:n tekemä pohjavesitutkimus.

Toiminnan sijainti

Jakeluasema sijaitsee 1E-luokan pohjavesialueella. Vedenottamo sijaitsee noin 1,2 kilometrin päässä jakeluasemakiinteistöltä. Ylä-Savon Vesi Oy:n vedenottolupa on 2000 m³/vrk kuukausikeskiarvona laskettuna. Toteuma on ollut 700 m³/vrk vuonna 2024. GTK:n vuonna 2017 tekemän virtausmallinnuksen mukaan vedenottamon sieppausalue ulottuu jakeluaseman kiinteistölle ottomäärän ollessa 800 m³/vrk. Ylä-Savon Vesi Oy:n vedenottolupa mahdollistaa tätä suuremman vedenoton. Ottomäärän kasvaessa sieppausalue ulottuu jakeluaseman kiinteistön taakse, pidemmälle etelään.

Jakeluasema sijaitsee vedenottamon kaukosuojavyöhykkeellä. Ylä-Savon Vesi Oy:n lausunnossa todetaan, että vedenottamolla on Itä-Suomen vesioikeuden 20.5.1987 myöntämä suoja-aluepäätös. Jakeluasemalla on Itä-Suomen vesioikeuden päätös (Dnro 1991/256, 8.6.1992) maanalaisten säiliöiden sijoittamiselle Honkaniemen ja Haminamäen pohjavedenottamoiden suoja-alueelle. Tässä päätöksessä maanalaisten öljysäiliöiden kokonaistilavuus on 52 m³. Tällä hetkellä käsiteltävänä olevassa hakemuksessa esitetään jakeluasematoiminnan jatkamista ja maanalaisten öljysäiliöiden tilavuudeksi 50 m³. Näin ollen toimintaa voidaan pitää tältä osin olemassa olevana toimintana, eikä uuden poikkeuksen hakemiselle ei ole perusteltua syytä. Kyseinen vesioikeuden päätös ei kuitenkaan korvaa ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa tai tee tarpeettomaksi tapauskohtaista luvanmyöntämisen edellytysten arviointia.

Kiinteistö, jolla jakeluasema sijaitsee, on asemakaavassa merkitty KL-alueeksi LH-merkinnällä. Kuitenkin kaavamääräyksessä todetaan, että pohjavesialueella lisärakentaminen ei saa lisätä pohjaveden pilaantumiseriskiä. Lisäksi asemakaavan yleismääräyksessä todetaan, että alueella rakentamista ja muita toimenpiteitä saattavat rajoittaa vesilain 1 luvun 185 § (pohjaveden muuttamiskielto) ja ympäristönsuojelulain 85 § (pohjaveden pilaamiskielto). Vaikka toiminta on asemakaavan mukaista, tulee asemakaavankin määräysten mukaan toiminnan sijoittamisen tarkastelussa huomioida pohjavesi ja ympäristölainsäädäntö.

Luvanhakijan mukaan vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja on selvitetty, mutta jakeluaseman sijoituspaikaksi esitetään nykyistä kiinteistöä. Jakeluaseman sijoittamisessa on huomioitu mm. raskaan liikenteen saavutettavuus, liikennevirrat, liikenteen ajo asutuksen läpi, rakennettavuus ja tehdyt maaperä- ja pohjavesiselvitykset sekä kunnan kaavoituksen tilanne. Mahdollisen uuden alueen kaavoittaminen ja sille rakentaminen edellyttäisi merkittäviä ja kustannuksiltaan korkeita esirakennustöitä. Hakija ei ole kuitenkaan esittänyt selvitystä mahdollisista vaihtoehtoisista sijoituspaikoista tai perustellut miten esitetyt sijoittumisen esteet estäisivät toiminnan sijoittamisen pohjavesialueen ulkopuolelle.

Aikaisemmissa lupakäsittelyissä (2014 ja 2024) valtion ympäristönsuojeluviranomainen on tuonut selkeästi esille jakeluaseman ongelmallisen sijainnin pohjavesialueella. Lisäksi voimassa oleva ympäristönsuojelulainsäädäntö ohjaa jakeluasemien sijoittamista lähtökohtaisesti pohjavesialueen ulkopuolelle vaikkakaan kategorista kieltoa jakeluaseman sijoittamiseen pohjavesialueelle ei ole olemassa. Näin ollen nykyiseen sijaintiin liittyvät haasteet eivät tule yllätyksenä luvanhakijalle, Lapinlahden kunnalle tai alueen yrittäjille. Lapinlahden ympäristölautakunta ei kuitenkaan ole toimivaltainen viranomainen esimerkiksi kaavoituksessa tai yrittäjyyteen liittyvissä seikoissa. Ympäristölautakunta ratkaisee päätöksellään vain ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupa-asian lain asettamissa puitteissa.

Hydrogeologiset ja muut olosuhteet

Pohjaveden virtaussuunta alueella ei ole yksiselitteinen. Luvanhakijan teettämän pohjavesiselvityksen mukaan koko tutkimusalueella mitatuista tasaantuneista pohjaveden pinnankorkeuksista laskettiin virtauskuva. Virtauskuvan perusteella jakeluaseman pohjoispuolelle muodostuu pohjavedenjakaja, jonka pohjoispuolelta pohjavesi virtaa pohjoiseen ja sen eteläpuolelta lounaaseen. Asema sijoittuu harjumuodostumassa kohtaan, jossa muodostuvat vähäiset pohjavesimäärät eivät virtaa pohjavesialueen keskiosiin vaan ohjautuvat pohjavesialueen ulkopuolelle. Jakeluaseman ympäristöstä ei ole pohjavesivirtausta Haminamäen vedenottamon suuntaan eikä asemalla muodostuvalla pohjavedellä ole virtausyhteyttä Haminamäen vedenottamolle. Tämä on kuitenkin ristiriidassa GTK:n vuoden 2017 tulosten

sekä alueella tehtävien torjunta-aineseurantojen havaintojen kanssa. Pohjois-Savon ELY-keskus, terveydensuojeluviranomainen ja Ylä-Savon Vesi Oy tuovat esiin lausunnoissaan pohjaveteen jo kohdistuneen torjunta-aineista aiheutuvan pilaantuneisuuden. Suurimmat torjunta-ainepitoisuudet on havaittu jakeluasema-alueen etelä- ja lounaispuolella, jossa on aiemmin toiminut taimitarha. Torjunta-aineita on taimitarha-alueelta kulkeutunut kohti pohjoista ja torjunta-ainejäämiä löytyy myös Haminmäen vedenottamolta ajoittain. Mikäli hakemuksessa esitetty väittäjä virtauskuvasta pitäisi paikkansa ja jakeluasema-alueelta pohjavedet virtaisivat vain länteen, ei jakeluasema-alueelta pitäisi löytyä torjunta-aineita. Varovaisuusperiaatteen nojalla ristiriitatilanteessa ei lähtökohtaisesti voida olettaa, että lievin vaihtoehto on oikea. Näin ollen on syytä olettaa, että pohjavettä virtaa myös etelä-pohjoissuunnassa eli jakeluaseman kiinteistöltä vedenottamolle.

Jakeluasema sijainti pohjavesialueella ei ole yksiselitteinen. Luvanhakijan teettämän pohjavesiselvityksen mukaan asema sijoittuu harjumuodostumassa kohtaan, jossa muodostuvat vähäiset pohjavesimäärä, kun taas GTK:n vuoden 2017 raportin mukaan jakeluasema sijaitsee pohjavesialueen keskeisellä alueella ja erittäin hyvin vettä johtavalla vedenjohtavuusvyöhykkeellä. Varovaisuusperiaatteen nojalla ristiriitatilanteessa ei lähtökohtaisesti voida olettaa, että lievin vaihtoehto on oikea. Näin ollen on syytä olettaa, jakeluasema sijainti on pohjavesialueen kannalta merkittävä. Edellä mainitun lisäksi hakemuksesta ei käy selvästi ilmi minkälainen suojaetäisyys jää pohjaveden ja jakeluaseman suunniteltujen rakenteiden väliin. Pohjois-Savon ELY-keskus on hakemuksen perusteella päättellyt etäisyyden olevan alle 4 metriä. 1.12.2025 toimitetun täydennyksen mukaan asennussyvyys on 4500 mm ja näin ollen ELY-keskuksen lausunnossaan esittämän arvion mukainen.

Jakeluaseman suojaustoimenpiteet ja niitä koskevan riskinarviointi
Jakeluasemalla varastoidaan dieselpolttoainetta, moottoripolttoöljyä ja adblueta. Luvanhakija on esittänyt hakemuksessa jakeluaseman suojaustoimenpiteet, mm. koko polttonestejärjestelmä asennetaan 2 mm paksuun HDPE-muovikalvosta ja kahdesta erillisestä bentoniittimatosta rakennettuun suoja-altaaseen. Lisäksi luvanhakija on esittänyt sekä yleisiä riskinarvioita että nykyisen jakeluasemakiinteistöön kohdistuvia riskinarvioita. Esitetyt suojaustoimenpiteet parantaisivat nykyisen jakeluaseman tilannetta ja pienentävät toiminnasta aiheutuvaa riskiä. Onnettomuustilanteessa jakeluaseman sijaintipaikan hydrogeologiset olosuhteet eivät ehkäise mahdollista pohjaveden pilaantumista. Näin ollen toiminta aiheuttaa pohjaveden suojaustoimenpiteistä huolimatta riskin pohjavesialueen pohjaveden laadun heikkenemiselle sen keskeisellä osalla ja alueen vedenhankinnalle.

Lapinlahdella 16.12.2025

Saara Lind
Ympäristöasiantuntija